

L'EVANGELI DE JOAN «MARC»

IX. EL MESSIES PRESENTA LES SEVES CREDENCIALS A ISRAEL

**Per. 36. [A] 6,32-34 *Lloc desert: compassió per la multitud*

**Per. 37. [B] 6,35-46 *Compartició dels pans en territori jueu: el senyal del Messies d'Israel*

→ **Per. 38. [A'] 6,47-52 *El vent contrari als deixebles impedeix d'avançar la barca: Jesús es passeja sobre el mar*

En la *tercera seqüència* d'aquest període novè [A'] Marc descriu, servint-se de la imatge de la «fatiga en remar» produïda per «el vent contrari», les profundes resistències que nodrien els deixebles, després que Jesús els hagués obligat a partir cap a la riba pagana, en direcció a Betsaida Júlia, quan ells pretenien precisament treure partit del signe messiànic que acabava de donar. Conté set elements amb un centre: *a b c // d \ \ c' b' a'*. Si considerem en bloc el període novè, comprovarem que la instrucció impartida per Jesús als deixebles, centrada en el gest de compartir els pans com a senyal messiànic per excel·lència, ocupa la perícopa central [B]. Tanmateix, els deixebles no en copsaren la lliçó, car estaven obcecats per les seves expectatives messiàniques, tal com ja havien demostrat en la missió que acabaven de dur a terme (Per. 35)

Per. 38. **[A'] 6,47-52 *El vent contrari als deixebles impedeix d'avançar la barca: Jesús es passeja sobre el mar*

[a] 47 *Quan s'hagué fet fosc, feia temps que la barca es trobava al mig del mar i ell tot sol sobre la terra.*

[b] 48 *Havent-los vist que fatigaven i remaven —el vent, en efecte, els era contrari—, al voltant del darrer quart de la nit, ve Jesús passejant per damunt del mar, amb la intenció de passar-los de llarg.*

[c] 49 *Però ells, en veure'l que passejava per damunt del mar, es pensaren que era una aparició, es posaren a cridar tots 50 i s'esveraren.*

[d] *Llavors s'adreçà a ells en aquests termes: «Coratge, jo sóc, no tingueu por!»*

[c'] 51 *Pujà a la barca al costat d'ells, i s'apaivagà el vent.*

[b'] *Ells ultra mesura quedaren fora de si i estaven desconcertats.*

[a'] 52 *(No havien entès allò dels pans, car el seu cor estava completament encegat.)*

La barca al mig del mar i Jesús tot sol a terra

En el *primer element* [a], Marc ens avisa d'entrada que ja s'ha fet fosc, a diferència del començament de la perícopa anterior, central del període [B], en la qual es precisava que encara no s'havia fet fosc del tot. Ara la fosca ja ha caigut sobre la barca. El Còdex Bezae puntualitza que la barca, ja «*feia temps*» que es trobava al mig del mar, en contrast amb Jesús que estava tot sol sobre la terra. Aquestes dues perícopes —com veieu— estan íntimament lligades. Si s'ha fet fosc és que alguna cosa ha passat. La barca clavada enmig del mar, Jesús sol a terra, s'ha fet fosc... Tots aquests petits detalls són marques que l'evangelista ens va donant. Ens ha dit al final de la perícopa anterior (Per. 37) que va acomiadar la multitud i que, un cop s'hagué separat d'ells, «*se n'anà a la muntanya a pregar*». No deia res més. Ara, però, ens assabentem que no l'han esperat, que l'han deixat tot sol a terra i que la barca s'ha quedat com clavada enmig del mar.

Jesús es passeja per damunt del mar, mentre el vent contrari no deixa avançar la barca

En el *segon element* [b], Marc contraposa la fatiga dels deixebles que remaven en va, amb el vent contrari, a l'anada de Jesús cap a ells passejant per damunt del mar. Quan el vent és favorable, la barca salla sobre les onades, però quan li és contrari, queda com clavada enmig del mar. Marc se serveix, en segona redacció, d'aquesta imatge, prenent com a model la perícopa de la tempesta, de primera redacció (*Per. 24). Bíblicament parlant, el vent favorable és el que afavoreix l'Esperit Sant quan la barca va en la direcció marcada per Jesús; el vent contrari l'aixeca el diable, que tracta d'impedir que el projecte de Déu arribi a bon port. Als deixebles, no solament els ha caigut la nit al damunt, perquè estaven encegats, sinó

que s'han rebel·lat contra Jesús, prescindint de la seva companyia, i, malgrat que fatiguen i remen, no poden avançar. Amb el vent contrari, s'han encrespat les onades, i s'han quedat com clavats enmig del mar. Tots els seus esforços són inútils i la seva nit interior es fa cada vegada més pesada: «*Havent-los vist que fatigaven i remaven ... al voltant del darrer quart de la nit, ve Jesús passejant per damunt del mar.*» La nit, segons el còmput romà, es dividia en quatre guàrdies: es troben, doncs, immergits en la nit més profunda. Jesús no hi ha acudit de seguida. Ha esperat bona part de la nit, perquè fessin l'experiència de lluitar contra els elements que ells mateixos havien encrespat rebel·lant-se contra ell. Ara «*ve Jesús*» a trobar-los «*passejant per damunt del mar*». El Còdex Bezae explicita aquí el nom de «*Jesús*», indicatiu clar que aquesta perícopa és de segona redacció. En el text normal no hi figura, com tampoc no hi figurava cap de les tres mencions del nom de Jesús en la perícopa anterior. Segons això, les hauria d'haver assignades a la primera redacció, i tindriem novament que hi ha dues perícopes semblants en què es parla d'una tempesta. Repeteixo que, si hagués partit del text ordinari, no hauria arribat a formular mai la meua hipòtesi. Fixeu-vos quin contrast. Els deixebles estan bregant amb els remos..., el temporal és tal que han hagut de plegar veles. Us hi heu trobat mai enmig del mar amb una tempesta? I Ara resulta que Jesús, com qui res, ve a ells «*passejant per damunt del mar*». L'evangelista utilitza el mateix verb emprat en el llibre del Gènesi quan es diu que «el Senyor-Déu es passejava pel jardí a l'aire fresc de la tarda» (Gn 3,8). Allò que és contrari, el mar, per a Jesús és un jardí, un paradís. Caminar sobre un lloc és dominar-lo, ser-ne l'amo, com diu Job: «Ell, tot sol, desplega el cel i es passeja com sobre el sòl damunt del mar» (Jb 9,8). El Senyor ara és Jesús. Marc precisa que té «*la intenció de passar-los de llarg*». És molt possible que Marc vulgui actualitzar aquí l'escena del llibre de l'Èxode en què el Senyor-Déu li diu a Moisès: «Quan passarà de llarg la meua glòria, t'amagaré en una esquerra i et taparé amb la mà fins que jo hagi passat de llarg. Després retiraré la meua mà i em podràs veure d'esquena; però la meua cara, ningú no la pot veure» (Ex 33,22). Jesús vol «*passar-los de llarg*» perquè no el reconguin, ja que no estan preparats per a comprendre en quin sentit entén ell el seu messianisme.

Esverament dels deixebles, veient que Jesús es passejava...

En el *tercer element* [c], els deixebles interpreten la visió de Jesús passejant per damunt del mar com si es tractés d'un fantasma, i s'esveren. «... *en veure'l que passejava per damunt del mar...*» L'evangelista ho torna a repetir-ho, remarcant el verb *passejar*. Déu passeja pel paradís..., ara és Jesús qui es passeja sobre el mar. Ells «*es van creure que era un fantasma (una visió, que no era real), es van posar a cridar tots i s'esveraren.*» Esverats, plens de por, amb gran cridòria...: Marc intenta descriure l'estat de profund desànim i esverament dels deixebles que continuen no comprénent res.

Jesús tranquil·litza els deixebles, revelant-los qui és ell

En el *centre* de la perícopa [d], Jesús els encoratja i els revela que «jo sóc» el qui, com Jahvé (= «Jo sóc») en el paradís (Gn 3,8.10 LXX), es passeja per damunt del mar. «... *s'adreçà a ells en aquests termes: "Coratge, sóc jo, no tingueu por!"*» Els va parlar 'adreçant-se a ells...' Aquesta expressió indica un apropament del qui parla, li confereix un caire de familiaritat. Ells estan esverats, Jesús els assossega: «*Ànims, sóc jo...*» Si fóssim jueus, de seguida intuiríem que es presenta a ells com si fos Jahvé, el Senyor. La majoria de les religions intenten relacionar-nos d'alguna manera amb una persona que és molt gran, molt distant, que ens fa por, a qui hem d'oferir sacrificis, o que ens perdonarà o deixarà de perdonar... Jesús diu: «Coratge, sóc jo..., no tingueu por!» Se'ns ha fet tan proper Jahvé que és aquí entre nosaltres, com un amic.

Jesús puja a la barca i es calma el vent

En el *cinquè element* [c'], se'ns diu que aquell vent que era *contrari* als deixebles i no els permetia avançar, «*s'apaivagà*», pel sol fet de pujar Jesús a la barca, provocant el seu total desconcert. «*Pujà a la barca al costat d'ells...*» Altra vegada ens està subratllant l'acció d'apropar-se a ells. Ells se n'havien distanciat, i ara és ell qui s'apropa. De cop i volta «*s'apaivagà el vent.*» Jesús ha capgirat la situació. Marc està descrivint una situació molt conflictiva en el si de la comunitat i com Jesús s'hi fa present, com es va apropant, fins a pujar a la barca. Jahvé no podia apropar-se, estava massa lluny, l'havien posat en el 'panteó', molt distant, que fins hi tot feia por. Però ara, Jahvé, en la persona de Jesús, s'ha fet proper. En la mesura que ens distanciem de Jesús es poden arribar a crear terribles tensions. La història de l'Església està plena de tensions d'aquestes, i de ruptures. No hi ha res a fer, és humà, som així.

Els deixebles resten fora de si

En el *sisè element* [b'], amb l'anticipació del complement «*ultra mesura*», se subratlla com els deixebles «*quedaren fora de si*», com si haguessin perdut el seny. El Còdex Bezae hi afegeix encara que «*estaven desconcertats*». Els dos verbs en imperfet connoten un estat que ha començat quan «*s'apaivagà el vent*», però que continua. A l'esverament inicial, quan veieren Jesús passejant sobre el mar, s'ha unit ara l'estupor que ha causat en ells l'apaivagament del vent. Ara, els deixebles, encara estan pitjor, ja no entenen res. El vent i les onades s'han calmat, sense que Jesús hagi dit ni fet res, però ells continuen sense entendre'n ni un borrall. L'estupor i el desconcert s'ha apoderat d'ells.

Els deixebles no han comprès el senyal dels pans, tenien la ment completament endurida

En el *darrer element* [a'], en un parèntesi explicatiu, Marc subratlla per activa i per passiva, quina fou realment la causa de la 'foscor' que havia caigut damunt dels deixebles: llur enduriment i ofuscació car «*no havien entès allò dels pans...*» No havien comprès el sentit de l'episodi dels pans. Seguidament n'explica la causa: «*...car el seu cor estava completament encegat*». Per a poder comprendre és condició indispensable està obert al que l'altre ens diu, tenir els ulls de la ment ben oberts, fer lloc en la ment perquè la paraula pugui desenrotllar-se i créixer en el si de la ment. El cor, la ment encegada no permet copsar el missatge que ens interpel·la, i restem com abans o pitjor. Els evangelistes insisteixen molt en la incomprensió dels deixebles. Lluc dedicarà un segon volum del seu escrit adreçat a Teòfil per a fer-li veure les dificultats que experimentaren els apòstols, sota el lideratge de Pere, i els hel·lenistes sota el guiatge de Felip, després que Jesús hagués ressuscitat, així com els obstacles que interposà Saule/Pau al llarg del camí sinuós de la seva conversió. Són les mateixes dificultats que experimentem nosaltres avui i els mateixos obstacles que interposem en el camí de Jesús. Jesús, avui, continua essent el gran incomprens.

Josep Rius-Camps.
Sant Pere de Reixac, 15 d'abril 2007.